

Žijeme tancom

▪ Tanec je najvzácnejším, najušľachtilejším z umení, pretože, nie je iba obyčajným zobrazením života a ani nie je od neho odtrhnutý - TANEC JE SÁM ŽIVOT!

str. 3

75 rokov od smrti zamlčaného slovenského velikána

▪ Jozef Buday bol národovec telom a dušou, pokračovateľ najlepších tradícií bernolákovskej a štúrovskej generácie.

str. 9

Marta Gergelyová

▪ Marta Gergelyová je dcérou Boženy Adamicovej, majsterky ľudovej umeleckej výroby, rodáčky z Moravského Lieskového.

str. 12

Cestujeme s Monikou

▪ Existuje mnoho miest na svete, ktoré možno považovať za výnimočné. Človek ich môže mať rád, hoci ich nikdy nenavštívil.

str. 14

*Zavčas rána bzučí včela,
že navštívi každý kvet.
Nabzučí sa veru veľa,
kým vyrobí sladký med.*

*Letí motýľ, poznáme to,
na krídelkách nosí leto.
Roznesie ho po poli
v celom našom okolí.*

Tak takto to celé začínalo. Kultúrny dom v Novom Meste nad Váhom sa v druhé júňové sobotné popoludnie postupne zaplnil ľuďmi. Síce už dávno nie v tak vysokej koncentrácii Lieskovčanov, no v dostatočnej miere aj ostatnými návštevníkmi z Nového Mesta, blízkeho okolia, ale aj obyvateľov blízkej Moravy.

Na otázku, čo bolo hnacím prvkom zaplnenia sály by bola jednoznačná odpoveď. Podpora detí, ktoré sa rozhodli venovať svoj voľný čas tancu. Jednoduchá otázka, jednoduchá odpoveď. No také jednoduché to určite nebude. Je na mieste si uvedomiť najmä to, čo všetko sa za tým skrýva. V prvom rade ľudia. Nadšenci. Jednotlivci, ktorí počnúc myšlienkou a fantáziou pretavia tieto do reality. A to ešte s nadšením a iskrou, ktorá je zreteľná počas každého momentu v rámci predstavenia. Preto je na mieste, aby dostala slovo osoba, ktorá je dušou a hlavnou organizátorkou nielen tohto predstavenia, ale najmä celej činnosti tanečného odboru ZUŠ Moravské Lieskové, pani Mgr. Monika Gáborová.

Redakcia: V prvom rade mi dovoľte pogratulovať Vám za zvládnuté predstavenie. Ste spokojná?

M. G.: Určite áno. Lebo už je potom. V prvom rade si však musíme uvedomiť, že účinkujúci nie sú profesionáli, ale len deti, a tak môžem len zhodnotiť, že sa snažia v rámci svojich možností, čo možno najviac k profesionálnym výkonom približovať.

Redakcia: Nebolo možné prehliadnúť nápaditú choreografiu spojenú s premietanou grafickou úpravou. Je to Vaša práca, alebo máte dobrých spolupracovníkov?

M.G.: Bohužiaľ, nechcem byť neskromná, ale na choreografiu, mixovanie hudby a grafickú prezentáciu som bola sama. A nielen na to, ale i na zabezpečovanie kostýmov, rekvizít, organizácie, písania scenára a iných dôležitých drobností som sama. Veľké poďakovanie však patrí týmto ľuďom, ktorí pomáhali až priamo na predstavení:

Špeciálne poďakovania:

Milanovi Zámečníkovi za ozvučenie, sponzorstvo a technickú pomoc

Ondrejovi Želibabkovi za svetlá

Radovanovi Martákovi za celoročnú prácu na videách

Andrejovi Gáborovi za foto

Radovanovi Paulinovi za foto

Michalovi Paulinovi a Barborke Černej za pomoc

Róbertovi Bánovcovi za pomoc a hru na gitare

Mgr. Janke Lackovej za celoročnú podporu a pomoc

Redakcia: Na začiatku celého vystúpenia začínali tí najmenší. Ako sa Vám s nimi pracuje? Vyžadujú si špeciálny prístup?

M.G.: Pracuje sa mi s nimi dobre, lebo je to čistý nepopísaný list a na ten pomalými a presnými krokmi začínam písať, písať jednotlivé tanečné kroky, výraz a všetko, čo k tancovaniu patrí. Deti sú síce zo začiatku viac netrpezlivé, pokiaľ dosiahnu výsledky, ale čakanie určite stojí za to. Tanec je najvzácnejším, najušľachtilejším z umení, pretože, nie je iba

obyčajným zobrazením života a ani nie je od neho odtrhnutý - TANEC JE SÁM ŽIVOT!

Redakcia: Aké vekové kategórie detí máte?

M.G.: Od 5 do 16 rokov v Moravskom Lieskovom, ale na iných miestach mám ešte mladších a ešte starších od 3 do 23 rokov. Je to každý rok individuálne. Kto má chuť, tak jednoducho tancuje. Rada by som urobila aj triedu úplne dospelých žiakov. Bola by to určite výzva pracovať s dospelými.

Redakcia: Na očiach vystupujúcich detí bola zreteľná radosť. Nadšenie a láska k tancu, k tomu, čo robia bola nadmieru čitateľná z každého pohľadu, z každého pohybu na javisku. Aký recept máte na ich motiváciu?

M.G.: Veľa driny a skúšok. Najväčšou motiváciou sú samozrejme živé vystúpenia, súťaže, kde máme celkom slušné výsledky, workshopy... Deti z Lieskového už dokonca mali aj workshop s populárnymi osobnosťami, ako napr. s členom tanečnej skupiny THE PASTELS Marekom Brimúsom. Mali sme dobrovoľné vstupné, ktoré by som chcela použiť práve na takýto workshop, ale ešte si budeme musieť niečo doplatiť z vlastného, tak dúfam, že sa to do konca školského roku podarí.

Redakcia: Jedna z vecí, ktorá ma oslovila a príjemne prekvapila, bola rozsiahlosť a množstvo rôznych tematických vystúpení. Budme k sebe úprimní. Doteraz sme boli, najmä u malých detí, zvyknutí na kratšie, menej náročné čísla. Vy ste dokázali pravý opak. Vôbec nie krátke a už vôbec nie nenáročné prvky. Nebáli ste sa tak trochu, že by to aj nemuselo vyjsť?

M.G.: Nie, lebo 5 až 7 ročné deti sú také rozkošné, že im prehliadnete každú chybičku. A na predstavení makáme počas celého roka. Nakoniec prišli 2 intenzívne týždne, kde sme sa pripravovali skoro každý pracovný deň okrem stredu. Bolo to náročné, ale stálo to za to. Bohužiaľ, ak chce človek výsledky, bez ťažkej práce to nejde. A kto si myslí opak, nech si vyskúša tancovať a potom sa s ním nanovo porozprávam. A ak nie tancovať, lebo nemá žiaden talent, nech si vyskúša zabehnúť len tak bez prípravy 15 km a uvidíme, či dobehne do cieľa.

Redakcia: Na začiatku som Vám už dal otázku, či tak nápadité a aj technicky náročné prvky choreografie sú Vaším dielom. Čo je Vašou hlavnou inšpiráciou?

M.G.: Všetko, celý môj život. Všetko, čo sa okolo mňa deje, prenášam do tanca. Samozrejme, že aj deti sú ►

►mojou inšpiráciou, lebo pre nich robím choreografie a im musia sadnúť, tak aby ich technicky, výrazovo zvládli. Dospelí tancujú inú tematiku ako detičky. A v neposlednom rade najväčšou inšpiráciou choreografa je hudba.

Redakcia: Skutočne, výber hudby, ale aj kostýmov bol veľmi originálny a ladil tak s deťmi, ako aj s témou. Aj to je Vaším dielom?

M.G.: Na to odpovedám len áno. Možno sa to nezdá, ale to je pre mňa náročnejšia práca ako stavba choreografie. Kostýmy zháňam z celej Európy, za čo najlepšiu cenu, lebo vy máte sumu a či chcete, alebo nechcete, musíte sa do nej zmestiť a to býva ten najväčší problém. Sú to prebdeť noci za internetom.

Redakcia: V rámci deja boli deti zapojené do vystúpenia nielen tanečne, ale aj hovoreným slovom. Bol to tiež nový prvok. Ako na to reagovali ony samy? Dalo Vám veľa práce to s nimi dohodnúť? A aký zmysel to dávalo Vám?

M.G.: Napísala som scenár pre nich a o nich a myslím, že to ich asi najviac oslovilo. Niektorých som musela presvedčať, ale postupne pochopili, že na javisku je len plus, ak vie tanečník povedať zopár viet. Zmysel to malo taký, aby predstavenie nemalo prestoje a nečakali sme na tanečné čísla. Dôležité je aj povedať, že okrem iného to malo aj veľmi funkčnú úlohu. Textami sme si naťahovali čas na výmenu kostýmov. Deti sa prezliekali do každej choreografie a predstavte si, že za tri minúty si musíte prezliecť komplet kostým. Je to ako vojenská služba. Ste spotený, neviete sa vyzliecť a pritom sa musíte sústrediť, aby ste to za tých pár minút stihli. Je to naozaj makačka.

Redakcia: To, čo upútalo mňa, bolo aj striedanie detí v rámci vystúpenia tak, aby každé bolo v popredí. Na akomsi pomyselnom výslní. Je to len môj pocit?

M.G.: Áno je. Ako som už vyššie spomenula, predstavenie Žijem tancom bolo o nich a pre nich napísané. V rámci tréningov sa spoznáme za tie roky pomerne dobre a viem, čo od koho môžem čakať.

Redakcia: Do programu boli zapojené aj deti zo susednej obce Strání. Vieme, že navštevujú našu ZUŠ v rámci cezhraničného projektu medzi našimi obcami „Umenie prekonáva hranice“. Koľko detí k nám chodí z Moravy a ako často majú nácvik? Má tento projekt podľa Vás udržateľnú tendenciu?

M.G.: Chodilo veľa a zostalo 8 dobrodincov. Niekedy je pre nich ťažké zorganizovať čas, aby mohli u nás tanečnú navštevovať. Bohužiaľ, som narazila aj na akúsi ľudskú chamtivosť. V rámci projektu majú v podstate všetko zadarmo: školné, autobus a celkovú výučbu. Sú však veci, ktoré projekt nepokrýva, ako sú súťaže, workshopy a kostýmy. Veľa z toho im aj tak platí škola, ale bolo zopár drobností, čo si mali zaplatiť a to bol problém. Sú to proste veci navyše, ktoré sa nedajú pokryť z našich prostriedkov a musím zhodnotiť, že rodičia jednoducho deti nepodporili a sme sa nezhodli. Je to smutné, ale je to tak. Projekt je bezproblémovo udržateľný, len treba začať pracovať nanovo s generáciou maličkých detí,

ktoré budú vedené k tomu (aj ich rodičia), že je projekt síce zadarmo, ale ak napr. pôjdeme do Paríža na predstavenie, tak si to musia zaplatiť a nečakať, že všetko spadne z neba. Alebo, ak majú tréning navyše, čo ja síce urobím zadarmo, musia si deti priviesť a nečakať, že sa to zaplatí z projektu. V projekte sú totiž započítané 3 vyučovacie hodiny na týždeň, a keď trénujeme na súťaž a predstavenie, je ich nespočetne viac.

Redakcia: Takisto neprehliadnuteľným prvkom choreografie bol aj ľudový tanec. Čo bolo Vašou inšpiráciou, keďže ste zameraná hlavne na moderný tanec?

M.G.: Ľudia. V Moravskom Lieskovom je v popredí aj ľudová kultúra, umenie a zvyky, tak prečo nepotešiť divákov?

Redakcia: Na záver bolo veľmi pekné poďakovanie detí Vám kvetmi, ale aj milým a úprimným slovom. Veď deti nedokážu, ani klamať, ani sa pretvarovať. Bolo to pre Vás dostatočným zadostučinením?

M.G.: Ja na to odpoviem len toto: Práca učiteľa nie je povolaním, ale poslaním. A kto to tak nevníma, nemôže čakať, že vydrží učiť 30 rokov. A uvidíme, koľko to vydržím ja. Samozrejme všetkým, ktorí to neberú ako samozrejmosť touto cestou ďakujem a poďakovanie ešte zvlášť patrí za kvetinky a anjelika.

Redakcia: Nedalo sa nevšimnúť si aj niečo iné. Menšiu Vašu priamu zaangažovanosť v tanečných vystúpeniach. Aj keď ste pekne spievali, predsa bolo zrejme, prečo tomu tak je. Žena, tehotná žena už musí byť opatrná. Preto mi dovoľte pográtulovať Vám a popriať bezproblémový priebeh tehotenstva a samozrejme veľa zdravia Vám a Vášmu dieťatku. No vnucuje sa ďalšia otázka. Ako ďalej? Prídu naše deti o skvelú učiteľku?

M.G.: Nemyslím si. Bude to záležať v prvom rade na nich. Ak sa budú ku mne správať s rešpektom a úctou, tak isto im to vrátim aj ja. A viete, ak je človek niekde spokojný po všetkých stránkach, nemá dôvod to meniť. Určite budú mať prvý polrok zastupovanie a potom uvidíme, či budú chcieť, aby som sa medzi nich vrátila.

Redakcia: Pani Gáborová, dovoľte sa mi v mene redakcie Hlásnika v prvom rade poďakovať za rozhovor. V neposlednom rade za skvelú prezentáciu obce Moravské Lieskové, pretože vďaka Vám a vďaka našim šikovným deťom sa máme ako obec čím pochváliť aj navonok. Príkladom toho bolo aj predstavenie tanečného odboru v Mestskom kultúrnom stredisku. Verte, že priame reakcie zúčastnených v sebe obsahovali len prvky chvály, príjemného prekvapenia a vysokého estetického zážitku. Vy a Vaše deti ste príkladom pre ostatných, pretože kus seba samého aj reálne odovzdávate ostatným. Je to o to vzácnejšie, že z každého vystúpenia detí cítiť úprimnosť, energiu a oduševnenie, ktoré sa nedá nanútiť. Je preto nanajvyš prirodzené, že to prijímateľ cíti, a tak to aj hodnotí.

Ešte raz prijmite srdečnú gratuláciu a pranie ďalších pohodových dní vo Vašom živote.

redakcia

Vážení čitatelia!

Hudobný skladateľ Giacomo Puccini napísal veľa slávnych oper. V roku 1922 ochorel na rakovinu. Pracoval práve na opere Turandot, ktorá sa pokladá za jeho najlepšie dielo. Vtedy Puccini povedal svojim študentom: „Ak nedokončím Turandota, chcem, aby ste ho vy za mňa dokončili.“ Krátko nato zomrel. Študenti Pucciniho operu zodpovedne preštudovali a aj dokončili. V roku 1926 mala svetovú premiéru v Miláne. Dirigoval ju obľúbený Pucciniho študent Arturo Toscanini. Všetko prebiehalo perfektne až do momentu, v ktorom bol Puccini donútený odložiť pero. Po tvári Toscaniniho začali tiecť slzy. Zastavil orchestr, prestal dirigovať, obrátil sa k divákovi a zakričal: „Po toto miesto napísal operu majster. Potom zomrel.“ V sále nastalo ticho. Toscanini znova zdvihol dirigentskú paličku, obrátil sa znova do sály, usmial sa cez slzy a zvolal: „Ale učni dokončili dielo.“ Keď sa opera skončila, v sále nastal ohromný potlesk.

Nedávno sme spolu svätili sviatok Vstúpenia Krista Pána na Nebesia. Sprítomňovali sme si tie okamihy, keď Ježiš Kristus opúšťa tento svet a učeníkom takisto prikazuje, aby dokončili jeho dielo: „*Chodte teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca i Syna i Duchu Svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám*

prikázal.,,
Učeníci dostali mandát k misii, vyučovaniu a krsteniu.

Čo znamená, že mali učiť? Nešlo tu o odovzdávanie nejakej doktríny, filozofie alebo ideológie. Ide tu o niečo úplne iné. Ide tu o odovzdávanie života. Života s Kristom a skrze Krista. To mali učeníci učiť predovšetkým silou vlastného príkladu. Tak, ako to robil ich Majster. On učil a svedčil o Bohu vtedy, keď uzdravoval chorých, sýtil hladných a tešil utrápených. Aj oni mali s láskou prijímať všetkých ľudí a umožniť im, aby v nich stretli a spoznali Krista. Až potom mohlo nasledovať konkrétne rozprávanie o Bohu, o Ježišovi, o cirkvi a iných náboženských pravdách.

A čo znamená, že mali krstiť? Učeníkom malo záležať na tom, aby sa šírilo Kristovo Evanjelium. Aby presvedčili ľudí, že stať sa krstom súčasťou tela Kristovho, znamená získať najväčšiu hodnotu v živote. Že spása je v Ježišovi Kristovi.

Tak ako apoštoli, aj my dostávame od

Krista poslanie učiť a pomáhať privádzať ľudí ku Kristovi. A môžeme to robiť aj my len takým istým spôsobom, ako to robil Ježiš a apoštoli. Aj my musíme učiť predovšetkým vlastným príkladom. Ľudia sa musia stretnúť s našou zbožnosťou a dobrotou srdca. My sami musíme veriť, že náš krst nebol len nejakým magickým znakom, ale že bol bránou, ktorou sme vstúpili do nového spôsobu života.

Možno povieť, že nie je problém dať pokrstiť malé dieťa, ale čo robiť, aby sme získali nejakého dospelého pre krst? Veď to sa nám nemusí podať vôbec, aj keď budeme príkladne žiť. Možno ste počuli, ako sa hovorí často o reevanjelizácii. To znamená, že treba ohlasovať evanjelium ľuďom, ktorí už boli kedysi pokrstení, ale dnes z rôznych dôvodov sú mŕtvymi členmi cirkvi. A tu je priestor pre naše poslanie. Veď aj medzi nami žijú ľudia, ktorí boli kedysi pokrstení a dnes už to nemá pre nich žiaden zmysel. Práve tu počíta Pán Ježiš Kristus, že budeme my Jeho rukami, ústami v tomto svete. Že budeme svedkami Toho, v ktorého sme uverili.

Veď ani dnes, po 2000 rokoch, nemá Kristus Pán iný plán – počíta so svojimi priateľmi, že ho neopustia. Teda s nami.

Mgr. Peter Maca, ev. a. v. farár

Ty si Peter

Začiatok leta je v liturgickom kalendári Cirkvi spojený so sviatkom apoštola Petra. Po Ježišovi je najznámejšou a najcitovanejšou osobou v novozákonných spisoch Peter: je spomenutý 154-krát menom Pétros, ‚kameň‘, ‚skala‘, čo je grécky preklad aramejského mena Kéfas, ktoré mu dal priamo Ježiš, a deväťkrát je to potvrdené v Pavlových listoch. K tomu je potrebné prirátať meno Šimon (75-krát), čo je pogrécčená forma originálneho židovského mena Simeón (dvakrát: Sk 15, 14; 2 Pt 1, 1) a Jánov syn (Jn 1, 42), alebo v aramejskej forme bar-Jona, syn Jonášov (Mt 16, 17). Šimon bol z Betsaidy (porov. Jn 1, 44), mesta na východ od Galilejského mora, z ktorého pochádzal aj Filip a, samozrejme, i Ondrej, Šimonov brat. V reči ho prezrádzal galilejský prízvuk. Aj on, rovnako ako jeho brat, bol rybárom: so Zebedejovými synmi, otcom Jakubom a Jánom lovil ryby v Genezaretskom jazere (porov. Lk 5, 10). Mal teda istý majetok a prejavoval úprimný záujem o náboženstvo, čo ho privied-

lo s jeho bratom až do Judska, aby si vypočul kázanie Jána Krstiteľa (Jn 1, 35 - 42).“

„Bol veriacim Hebrejom, dôveroval v činnú prítomnosť Boha v histórii svojho ľudu a spôsobovalo mu bolesť, keď nevidel jeho zásah do udalostí, ktoré prežíval a ktorých bol svedkom. Bol ženatý a svokra, ktorú Ježiš uzdravil, žila v Kafarnaume, v dome, v ktorom býval aj Šimon, keď sa zdržiaval v tomto meste (porov. Mt 8, 14; Mk 1, 29; Lk 4, 38s). Nedávne archeologické vykopávky odkryli pod osemuholníkovou mozaikou jednej malej byzantskej cirkvi stopy ešte staršieho kostola, ako to dosvedčujú nápisy spomínajúce Petra. Evanjeliá nás informujú, že Peter je medzi prvými štyrmi učeníkmi Nazaretského (porov. Lk 5, 1 - 11), ku ktorým sa potom pridá piaty, a to podľa zvyku, že každý rabbi mal 5 učeníkov (porov. Lk 5, 27: Povolanie Léviho). Keď Ježiš prešiel od piatich k dvanástim učeníkom (porov. Lk 9, 1 - 6), jasne zbadáme novosť jeho poslanca: prišiel ►

zhromaždiť eschatologický Izrael, symbolicky vyjadrený číslom 12, čo bol počet kmeňov Izraela.“

„Evanjeliá ukazujú Šimona ako človeka s rozhodným a impulzívnym charakterom. Bol pripravený dokázať platnosť svojej pravdy aj silou (napr. použitie meča, porov. Jn 18, 10). Zároveň však bol niekedy naivný a bojzlivý, no stále čestný, až po najúprimnejšiu ľútosť (porov. Mt 26, 75). Evanjeliá nám umožňujú sledovať krok za krokom jeho duchovnú cestu. Na začiatku tu bolo povolanie Ježišom. Prichádzal k nemu v bežný deň, keď bol Peter zamestnaný svojou prácou rybára. Ježiš sa nachádzal pri Genezaretskom jazere a zástup ľudí sa tlačil okolo neho, aby si ho vypočul. Počet poslucháčov vytváral isté rozpaky. Učiteľ si všimol dve loďky pri brehu; rybári z nich vystúpili a umývali siete. Požiadal, aby mohol nastúpiť na jednu loďku, a to práve Šimonovu, a poprosil ho, aby sa vzdialil od brehu. Na tejto improvizovanej katedre začal učiť zástup (porov. Lk 5, 1 - 3). Keď skončil, povedal Šimonovi: ‚Zatiahni na hlbinu a spustíte siete na lov!‘ Šimon odpovedal: ‚Učiteľ, celú noc sme sa namáhali, a nič sme nechytli. Ale na tvoje slovo spustím siete‘ (Lk 5, 4 - 5). Ježiš nebol odborníkom na rybolov, napriek tomu rybár Šimon dôveroval svojmu Učiteľovi, ktorý mu nedával odpovede, ale pozýval ho, aby mu dôveroval. Jeho reakciou na zázračný rybolov bol úžas a chvenie: ‚Pane, odíď odo mňa, lebo som človek hriešny‘ (Lk 5, 8). Ježiš mu odpovedal, aby dôveroval a otvoril sa plánu, prekračujúcemu akúkoľvek perspektívu: ‚Neboj sa, odteraz budeš loviť už ľudí‘ (Lk 5, 10). Peter sa nechal zatahnuť do tohto veľkého dobrodružstva: bol ušľachtilý, uznával svoje obmedzenia, ale veril v toho, ktorý ho povolal a nasledoval sen svojho srdca. Povedal áno a stal sa Ježišovým učeníkom.“

„Ďalšiu významnú chvíľu na svojej duchovnej ceste prežil Peter pri Cézarei Filipovej, keď Ježiš položil učeníkom konkrétnu otázku: ‚Za koho ma pokladajú ľudia?‘ (Mk 8, 27). Ježišovi však nestačila iba odpoveď založená na tom, čo počuli hovoriť. Od toho, kto sa nechal ním osloviť, žiadal osobný postoj. Preto naliehal: ‚A za koho ma pokladáte

vy?‘ (Mk 8, 29). A práve Peter odpovedal za všetkých: ‚Ty si Mesiáš‘ (tamže). Táto Petrova odpoveď, ktorá nepochádzala z jeho ‚tela a krvi‘, ale bola mu darovaná Otcom, ktorý je na nebesiach (porov. Mt 16, 17), nesie v sebe zárodok budúceho vyznania viery Cirkvi. Napriek tomu Peter ešte nechápal hlboký obsah mesiášskeho poslania Ježiša. Ukázal to následne, keď vysvetľoval, že Mesiáš, ktorého nasleduje vo svojich snoch je odlišný od toho, ktorého má v pláne Boh. Pred správou o utrpení sa pohoršoval a protestoval, čo vyvolalo živú Ježišovu reakciu (porov. Mk 8, 32 - 33). Peter chcel Mesiáša ako ‚Božieho muža‘, ktorý uskutočňuje očakávania ľudí tým, že nanúti všetkým svoju silu. Ježiš sa predstavil ako ‚ľudský Boh‘, ktorý prevracia očakávania zástupu tak, že nastupuje na cestu poníženia a utrpenia. Bola to veľká dilema: uprednostniť vlastné očakávania a odmietnuť Ježiša, alebo prijať Ježiša v pravde jeho poslania a odložiť príliš ľudské očakávania. Peter – so svojou impulzívnou povahou – neváhal zobrať Ježiša nabok a povedať mu svoje výčitky. Ježišova odpoveď rúcala všetky falošné očakávania a vyzývala ho na obrátenie a nasledovanie: ‚Choď mi z cesty, satan, lebo nemáš zmysel pre Božie veci, len pre ľudské!‘ (Mk 8, 33).

Peter sa tak učil, čo skutočne znamená nasledovať Ježiša. Bolo to jeho druhé povolanie, podobné povolaniu Abraháma, o ktorom čítame v 22. kapitole Knihy Genezis a ešte predtým v 12. kapitole spomínanej knihy: ‚Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ho‘ (Mk 8, 34 - 35). Ide o náročný zákon nasledovania: je potrebné vzdať sa, ak je to nevyhnutné, aj celého sveta za spásu vlastnej duše (porov. Mk 8, 36 - 37). Aj keď s ťažkosťami, Peter prijal pozvanie a pokračoval na ceste po stopách Učiteľa.“

Príjemne prežitý letný čas dovoleník a prázdnin, prežívaný aj v túžbe nasledovať kvality apoštola Petra vo svojom živote praje

Mgr. Eduard Lazo, farár

PRAVIDELNÁ PRECHÁDZKA DO HISTÓRIE (Pokračovanie z minulého čísla Hlásnika)

Na vyššie položených lúkach so slab- „druskačky“. Krásne tvrdé plody, na dočervena zbierali nielen deti, ale nosším porastom sa ukrývali jahody zv. jednej strane bledé, na druhej sfarbené li nám ich aj naši otcovia, keď sa vracali

z lúk. V kytičke, dotuha stiahnutej jemným stebielkom trávy, sa im pýšili na kose. Inokedy to bola zasa vetvička so sladkými plodmi planých čerešien, čo dozrievali na brehoch.

A viete, aký je chlieb od kukučky? Taký nám nosili naše mamy aj babičky, keď sa v podvečer vrátili z poľa. Naschvál pre nás odložili kúsok napr. z olovran-tu. Hoci bol suchý a tvrdý, chutil znamenite.

A čo med? Sladký medík z lúčnych kvetov? Med mal cenu zlata už v dávnych dobách. Využívali ho aj ako platidlo. V stredoveku napr. v časoch tureckej nadvlády predávali na trhoch kresťanských zajatcov – otrokov za jednu uncu medu (1 unca – 1,5 litra medu).

Človek vyhladával včely v lesoch v dutinách stromov a s námahou získaval med. Neskôr vyrezával časť stromu, kde boli včely a dopravil takéto kláty k svojmu bydlisku. Potom začal zhotovovať úle sám v rôznych podobách ľudí i zvierat a umiestňoval ich tam, kde bol predpoklad zberu medu. Teda aj pri lúčkach.

Dlhú históriu včelárenia aj v našej dedine dokazujú názvy lokalít, napr.: u „Rjevajích“ je hájek, zvaný „Ščelín“. Kopanica na Šancoch u Zámečníkov sa volá „u Ščelárov“ a pri ceste do Rybníkov je „Ščelinákovec“.

V húštinách a v porastoch pri okrajoch lúk rástla breza bradavičnatá. Z jej konárov vedeli mnohí muži pliesť metly. Boli známe a vzácne aj na okolí. Pre niektoré nemajetné rodiny bol príjem z ich predaja jediným zdrojom obživy. Vrba rakyta rastie pri brehoch potokov, ale ojedinele aj pri okrajoch močaristých lúk (napr. v Lúčkach). Ich

konáre využívali na mnohé účely. Boli to najmä rôzne koše pletené z jemného vrbíčia. Tiež z nich mládenci plietli veľkonočné korbáče a chlapci z tenších konárikov vytĺkali píšťalky. Z tenších rovných konárov si vyrábali krásne paličky. Nožíkom do kôry povyrezávali rôzne vzory, takže z ich rúk vyšlo majstrovské dielo, s ktorým sa pýšili.

Na gazdovstvách z vrbových palíc vpletali ploty tzv. lesy. Tiež z hrubších konárov vrby zhotovovali rúčky do lopát a vidiel, lebo vrbové drevo je ľahké a pri práci s nimi robotníka nepálili dlane, ako pri inom dreve.

Ale nesmieme zabudnúť na ten nádherný kút v lieskovskom chotári, na Sady (Dúbravka) so známou studienkou, stovkami ovocných stromov, drobných poľných zvierat a bujnou trávou. Sem do týchto zákutí smerovali kroky Lieskovanov mladých i starých nielen za prácou, ale aj vo chvíľach odpočinku. Sady vo svojej velebnosti vítali nielen deti a ich šantenie, ale do neviditeľného plášťa halili pred zvedavými očami aj zamilované dvojice, ich vznešenia, lásku, objatia. Svojím tichom, krásou pohládzali všetkých, ktorí tam zavítali.

Prešli roky. Niet už Beckovskej cesty a zrubovú studňu pri nej už dávno niekto zasypal. Ktosi zrezal aj belenákech malinu (morušu), ktorej červené plody pridávali do vína pre sfarbenie ešte na cisársky dvor. A vyťali aj mohutnú starú oskorušu.

Aj studienka s priesračnou studenou vodou sa už zjavuje iba v spomienkach. A tie po stáročia zbožňované Sady, čo rozdávali radosť, úžitok, pričinením človeka spustli. Pusto je nám na duši

pri spomienke na niekdajšiu ich krásu a veľbu.

Smutno nám je i pri spomienke na Skalku a Podskalčie, kde sa deti hrávali na zbojníkov a Jánošíka a trávil tam nekonečné chvíle v hrách. V lete i v zime. Podskalčie, Škrvanková a Zelnicce. Borina a Jahnenčárske, kde kedysi pásli jahnenice. Lúky, políčka, ovocné stromy, čo dávali každoročne úrodu, sa premenili na húštinu, v ktorej zarástli chodníčky aj cesty.

To všetko odviaľ čas!

A teraz sa budeme venovať iným ukazovateľom. Podľa demografických záznamov mala obec Leskov v roku 1568 137 domov a jeden mlyn. V ďalších rokoch obyvateľov pribúdalo, jednak prirodzeným prírastkom, a tiež aj prílivom exulantov z českých krajov po bielohorskej bitke v roku 1620. Títo za silnej protireformácie museli opustiť svoje domovy a s úradným povolením sa usádzali v mnohých častiach Slovenska a teda aj v našom kraji. Zachovali sa nám z tej doby tieto ľudové verše:

„Nevzali sme s sebou nic, po všem veta, jen Biblii kralickou a Labyrint světa.

Ó, Tatry, vy prijmite nás v té úzkosti, u Vás chceme žít, aj zložit své kosti.“

Že splynuli s obyvateľstvom, dodnes svedčia priezviská, ako napr. Černý, Melhúnek, Švehla, Žákovice, Drobný, Tomeš.

Okrem nich sa tu usádzali utečenci z oblastí, kde boli ohrozovaní Turkami. Takže v roku 1784 tu bolo 395 domov, 497 rodín a spolu 2.492 obyvateľov.

Pravdaže, pôda nemohla užiť všetkých a preto jej majitelia pridelovali obyvateľom zalesnenú pôdu aj na okolitých kopcoch. Klčovaním, žiarením

► v „potutváre“ získavali nové pozemky. Stavali si tu príbytky, hospodárske staviská. Vysádzali ovocné stromy, chovali dobytok, ovce, siali obilie. Ale stále si museli plniť poddanské povinnosti, keď už mali zo získanej pôdy úrodu a úžitok.

Postupne prichádzalo v Uhorsku k zmenám. Marcovými zákonmi v roku 1848 zrušili poddanstvo a po roku 1853 sa zmenili vlastnícke práva na pôdu.

Nová pôda a lúky na kopaniciach prinášala úžitok a tak ich osídľovanie trvalo do 19. storočia. V roku 1900 mala obec už 4.180 obyvateľov.

Primárnym krmivom pre dobytok bolo kvalitné seno z lúk. Roľníci – noví majitelia pôdy, predávali mliečne produkty na trhu v Novom Meste nad Váhom a v zberni mlieka v obci. Tiež nimi zaisobovali nemajetné rodiny. Dobytok predávali na jatočných jarmokoch. V obecnom bitúnku spracovávali týždenné mäso, takže sa čerstvé dostávalo do rodín na stôl. Bola tu jedna predajňa iba s baraním mäsom. Oblúbená bola kvaková polievka s baraninou.

Podľa súpisu notárskeho úradu tu bolo v roku 1930 1.355 kusov (ks) rožného statku, 66 ks koní, 390 ks kačíc, 124 ks kôz, 1.057 ks ošípaných, 7.459 ks hydiny, 1.210 ks husí, 9 ks moriek, 4 ks per-

ličky a 36.663 ks ovocných stromov. Do roku 1938 sa počet obyvateľov zvýšil na 5.238 osôb.

Za jedno storočie od zrušenia poddanstva nastali znova v poľnohospodárstve zmeny. Po roku 1950 sa na vidieku zkladali JRD (jednotné roľnícke družstvá). Vlastníci pôdy sa podpisovaním prihlášky stali ich členmi. Pôdu i lúky scelili, medze zrušili a všetok dobytok a ošípané sústredili na chov do vybudovaných kravínov a ošípaní na novozriadenom hospodárskom dvore. Výroba bola zameraná na rastlinnú a živočíšnu. Súkromné hospodárenie zaniklo.

V roku 1964 bolo JRD ako stratové delimitáciou pričlenené pod správu Štátneho majetku (ŠM) v Novom Meste nad Váhom. V roku 1991 ŠM zanikol a hospodárstva sa osamostatnili. V roku 1997 určil FNM (Fond národného majetku) hospodárstvo v Moravskom Lieskovom na priamy predaj privatizáciou a vznikla Javorinka, s.r.o. a neskôr AGRO MEA, s.r.o..

Ručné kosenie na lúkach postupne nahrádzali mechanizmy, lebo seno bolo stále dôležitým produktom pre chov hovädzieho dobytku. Na menej prístupných miestach vypásal lúky mladý hovädzí dobytok. Postupne pre

tento účel vybudovali na letoviskách prístrešky (za Bukovinou na Šancoch, Pod Novou Horou). Seno skladovali, buď priamo v stohoch na lúkach, alebo na hospodárskom dvore v senníku, neskôršie v senných jamách.

V rokoch 1985 – 1989 sa stav hovädzieho dobytku na ŠM, hospodárstve Moravské Lieskové pohyboval cca 1.300 kusov. Denne dodávali do výkupu cca 9.000 litrov mlieka.

Majitelia sa menili – lúky ostávajú. Pevne veríme, že v budúcnosti budú prekvitať a prinášať nám radosť a úžitok tak, ako našim predkom, ktorí ich tak krvopotne získali nielen pre seba, ale aj pre ďalšie pokolenia a s láskou ich obrábali a udržiavali.

Vážme si prírodu, našu krásnu dolinu. Vážme si zem. Zem žije, dýcha, cíti, aj ona má svoje srdce.

Ako ju budeme rešpektovať, chrániť, takou mierou sa nám odmení, lebo je spravodlivá.

Elena Drobná

Pramene: Moravské Lieskové

1398-1998

Informátori z obce

Vlastné spomienky

Labyrint sveta a ráj srdce

(Jan Amos Komenský)

Zo spomienok na I. svetovú vojnu (Pokračovanie)

Ujček Juraj Poláček (1883 – 1968) z Dolného Srnia (z našej rodiny) si ako vojak I. svetovej vojny písal denník (a mal iba základné vzdelanie). Keď sa mi dostal do rúk, zaujal ma veľmi, a tak som si z neho urobila výpisky. Vybrala som z nich pre Hlásnik záznam o boji pri Tarnove v Poľsku, lebo tam padol môj starý otec z maminej strany Martin Drobný a viac ďalších vojakov z našej obce.

Úvodom napíšem, ako si ujček Poláček v denníku zaznamenal, ako to v tom roku 1914 začalo:

Na jar roku 1914 išiel náš nástupca trónu do Bosny a Hercegoviny a tam ho aj jeho ženu zastrelili. Srbi sa nechceli poddať, a tak bola koncom júla 1914 vyhlásená mobilizácia. Každý, kto bol vojak, až do 50. roku veku sa musel hlásiť vo svojom vojenskom útvere. Keď to obecný sluha s bubnom s plačom oznamoval, ľudia boli vystrašení, ale každý bol tej mienky, že to bude trvať tak 2 – 3 mesiace.

1. augusta 1914 som išiel aj ja do Trenčína. Tam bolo národa plné ulice okolo honvédskej kasárne. Na noc sme sa stiahli do dvora a tam okolo skladišťa pod holým nebom sme prenocovali. Na druhý deň som bol zaradený do náhradnej stotiny. V Trenčíne sme sa pripravovali až do 22. decembra.

Potom nás viedli na front. Do rána 24. decembra sme prišli do Krakova.

A teraz uvediem slúbený záznam o boji pri Tarnove:

Bolo to za dedinkou Bôry. Prešli sme na otvorené pole. Rusi prali do nás. Gulky len hvízdali a síkali dosť blízko. Mne sa ušlo ísť po ražnom strništi, snopy boli v hromádkach uložené, napravo bola ešte nepokosená raž a tou brázdou som poskakoval. Pred hlavu som si dával lopatku, čo sa s ňou kopú zákopy, a keď som sa skrčil na zem, videl som, ako granáty a šrapnely dopredu frčia. My sme nestrielali, lebo nebolo nikoho vidieť. Asi tak z 500 krokov som dostal guľku do pravého pleca. Akoby ma veľkou siahovicou ovalil. Guľka prešla cez lopatku a na chrbáte vyšla von. Bolo to 21. júla 1915. Preskočil som za tie kríže zbožia a rozopal som remeň. Čiahnem rukou na bok a to už sa teplá krv valila. Guľka prebehla do batoha, čo som mal na chrbte a zostala tam v kockách cukru. Zavolať som z nášho cúgu staršieho Nemca, aby bol pri mne. Išiel okolo nás strážmajster, povedal som mu, že som ranený. Keď sikot guliek ustával, ukázali sa sanitári. No mali len malé obvazy, čo pre mňa nebolo nič, ale už išli okolo zajatí Rusi a tí nám hodili také na piad'

šire obvazy a krv len tiekla, premočila všetky tie obvazy. V košeli, čo som vyzliekol, boli kusy krvi jak dlane sadnuté. Pravú polovicu tela som mal strnutú a celkom zmeravenú. Viezli nás ranených na voze, pri mne sedel jeden cez brucho ranený. Stonal a zrazu prestal, oči stĺpkom, bol mŕtvy. Zložili nás do jednej stodoly neďaleko Lublina. Do rána som tam načítal 16 mŕtvych. Vlakom Červeného kríža som sa dostal

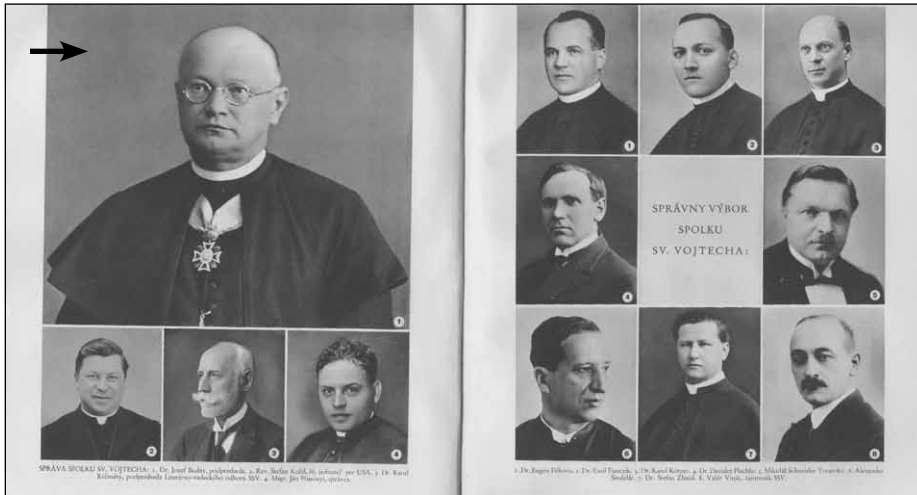
napokon do Brna do barakov vojenskej nemocnice. Myslím, že k týmto záznamom treba dodať iba toľko: Kiež by nikto z nás, ani z našich potomkov nemusel prežiť nikdy nič podobné. Zmúdrie už ľudstvo?

Prameň: Denník Juraja Poláčka

Mgr. Božena Hargašová

Jozef Buday

– 75 rokov od smrti zamlčaného slovenského veľikána

Jozef Buday bol národovec telom a dušou, pokračovateľ najlepších tradícií bernolákovskej a štúrovskej generácie. Bol osvetovým pracovníkom, spisovateľom, dedinským farárom, no súčasne na svoju dobu aj špičkovým vzdelancom. Osud ho na niekoľko rokov zviazal aj s Moravským Lieskovým. Keďže však pôsobil po boku Andreja Hlinku, po roku 1945 mal ostať v zabudnutí.

Jozef Buday sa narodil 28. 1. 1877 v Trenčíne v roľníckej rodine. Ľudovú školu absolvoval v Trenčíne. V rodnom meste začal aj gymnaziálne štúdiá (u piaristov), posledné dva ročníky však dokončil v Satmári (Satu Mare) v dnešnom Rumunsku (1894). Teológiu študoval na seminári v Nitre, kde bol aj vysvätený za kňaza v roku 1899. K teologickým štúdiám pridal neskôr aj právo. Študoval ho na Alžbetínskej univerzite v Bratislave a v roku 1916 mu budapeštianska univerzita udelila doktorát práv (ThDr.).

Ako kaplán začína v Rosine, Terchovej a v Bošáci. V roku 1906 ho biskup poslal za správcu farnosti do Moravského Lieskového. Tu bol súčasne aj správcom rím.-kat. ľudovej školy a tiež členom obecnej rady. Mal veľmi dobré vzťahy

s miestnymi evanjelickými farármi, Jozefom Hollým a potom s Jánom Zemanom. Spolu s J. Zemanom má zásluhu na sformovaní 50-člennej miestnej národnej rady v obci 4. novembra 1918. Obaja sa stali jej predsedami. V obci zotrval J. Buday do konca roku 1919. V pamäti obyvateľstva sa zapísal nielen ako horlivý kňaz, ale aj ako Slovak telom i dušou. Najtrvalejšou stopou jeho pôsobenia však bolo postavenie nového chrámu v novorománskom slohu (posvätený 1912).

Buday bol nielen kňazom, ale na srdci mu ležalo aj hospodársko-sociálne pozdvihnutie ľudu. Ako dedinský kňaz, ktorý bol v každodennom styku s ľuďmi, videl ich strádanie. Biedu a utrpenie ešte zvyšovali dedinskí vykorisťovatelia a úžerníci, najmä krčmári. Túto neutešenú realitu ako spisovateľ trefne opisoval, a súčasne ako kňaz a sociálny pracovník s ňou i konkrétne zápasil. Jednak osvetovými prednáškami, širším literatúry, divadelnými predstavami, ale aj vytváraním alternatív voči zďeraniu a zadlžovaniu chudobných. Schodnou cestou v tom čase bolo zakladanie svojpomocných potravinových a úverových družstiev či spolkov triezvosti. Potravné družstvá založil v

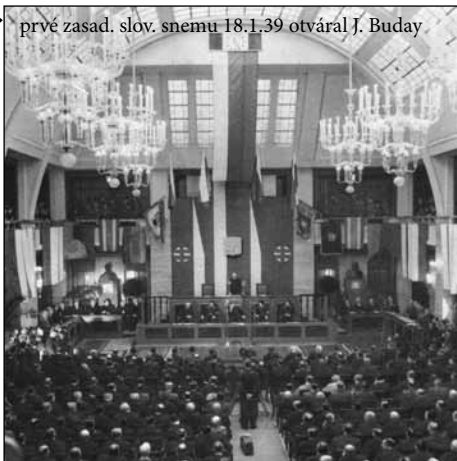
Terchovej, Bošáci i v Moravskom Lieskovom.

Obdobie, v ktorom pôsobil ako kaplán a neskôr mladý farár bolo z hľadiska národného pre Slovákom azda najťažším. Bolo to obdobie, keď sa politické elity uhorského štátu rozhodli tento zmeniť na maďarský štát – so všetkými dôsledkami. Ich konečným cieľom bola likvidácia slovenskej inteligencie a tým aj národa ako takého. Slováci v tom období nemali žiadnu vysokú ani strednú školu a najmä od roku 1907 (Apponyovské zákony) sa maďarčina násilne pretláčala už aj do ľudových škôl.

Jozef Buday patril k tým nemnohým katolíckym kňazom, ktorí dosiahli vyššie vzdelanie, no súčasne nepodľahli vtedajšej vládnej ideológii. Práve naopak, naplno využíval aj ten nevelký priestor pôsobenia, aký ešte Slovákom ostal. Bol horlivým činovníkom Spolku Svätého Vojtecha (SSV), ktorý sa stal akoby tieňovým nástupcom násilne zrušenej Matice Slovenskej. Aspoň čiastočne suploval tú činnosť, ktorú by inak robila Matica. Veľkú úlohu v osвете ľudu zohrávali podielové knihy SSV. Pred prevratom vychádzali v náklade 35 000 kusov, po roku 1919 v náklade 70 až 100 000 kusov. Viaceré z nich napísal práve Buday – či už pod vlastným menom, alebo pod pseudonymom (Pravdomluv, Bohuslávsky, Dedinský kaplán a i.). Za zmienku tu stoja aspoň „Ľudové poviedky“ či próza „Odpadnutá pijavica“. Publikoval v Národných novinách, v Katolíckych novinách, Ľudových novinách, v Kresťanovi a inde. Redigoval mesačník Svätý Vojtech (1908 – 1913), potom Duchovný pastier (1917 – 1918), ktorý sám založil. Tento časopis prežil až do dnešných dní, čo je rarita.

Najznámejším však ostal ako politik. Politika, osobitne pre Slováka

prvé zasad. slov. snemu 18.1.39 otváral J. Buday

a dedinského kňaza, nebola vtedy „biznisom“, ako to vidíme dnes. Skôr opačne, bola obeťou. Buday do politiky vstúpil v roku 1910, keď bol za volebný obvod Bohuslavice zvolený do stolíčného výboru Trenčianskej župy, kde zotrval až do roku 1918.

Prevrat roku 1918 a vznik Československej republiky privítal s radosťou. Národovectvo a vyššie vzdelanie ho predurčili na dôležité posty verejného i cirkevného života. V roku 1919 sa stal riadnym profesorom cirkevného práva na teologickej fakulte v Bratislave. V roku 1921 sa stal kanonikom v Nitre. Patril aj medzi vážnych kandidátov na post nitrianskeho biskupa.

Siahol aj do najvyššej politiky. Už v roku 1919 bol menovaný za poslancu Revolučného národného zhromaždenia v Prahe. Na základe výsledkov prvých slobodných parlamentných volieb v rokoch 1920 sa dostal – ako kandidát Slovenskej ľudovej strany v banskobystrickom volebnom kraji – do poslaneckej snemovne Národného zhromaždenia. Vo volebnom období 1925 – 1929 sa stal dokonca na dva roky podpredsedom snemovne. V ďalších voľbách, roku 1929 a 1935, bol zvolený do senátu Národného zhromaždenia. Stal sa senátorom, a v rokoch 1935 – 1939 dokonca podpredsedom senátu.

V ČSR vládla prísna stranícka politika, neexistovali žiadni „nezavislí“ kandidáti či poslanci. Buday patril medzi tých, čo celý politický život ostali verní jednej strane – v jeho prípade to bola Slovenská ľudová strana (od roku 1925 premenovaná na Hlinkovu slovenskú ľudovú stranu). V medzivojnovnej ČSR – ktorá presadzovala čechoslovakistickú ideológiu a Slovákov po viacerých

stránkach diskriminovala – práve táto strana najdôslednejšie obraňovala slovenské záujmy. Požadovala dosiahnutie samosprávy Slovenska (autonómie), ktorú českí politici na čele s T. G. Masarykom Slovákom garantovali už roku 1918 Pittsburskou dohodou. Ako starý národovec, predprevratový Slováčik a kňaz - intelektuál požíval v strane veľký rešpekt. Istý čas, počas Hlinkovej neprítomnosti, stranu dokonca viedol. Od roku 1930 bol podpredsedom HSLS.

Hoci v parlamente i tlači otvorene prahnieroval nedostatky Československa, jeho kritika nikdy nešla proti štátu ako takému, iba proti prechmatom režimu. Po celý čas patril do skupiny umiernených; radikáli v HSLS ho preto pokladali za muža ústupkov. Princiipiálnosť Budaya je aj v ideovej rovine. Celý život zotrval na platforme slovenskej vzájomnosti, v duchu koncepcie Jána Kollára. Nebál sa k nej verejne hlásiť ani vtedy, keď sa stredná Európa a Československo dostali pod kontrolu Hitlera. V jeho chápaní mali Slováci, zo všetkých slovanských národov, najbližšie k Čechom a Rusinom.

Ustanovením autonómie Slovenskej krajiny 6. októbra 1938 sa konečne naplnili podmienky pre vytvorenie ako slovenskej vlády, tak aj slovenského zákonodarného zboru. Pražská vláda konečne uznala existenciu Slovákov ako národa. Na základe volieb z 18. decembra 1938 sa ustanovil Snem Slovenskej krajiny. V budove dnešnej Univerzity Komenského na Šafárikovom námestí v Bratislave – otváral prvé zasadnutie tohto, historicky prvého slovenského zákonodarného orgánu. Bola to pre

neho hviezdna chvíľa. Tejto pocty sa mu dostalo preto, lebo bol jediným poslancom za HSLS (a pravdepodobne aj slovenským poslancom vôbec), ktorý v pražskom parlamente pôsobil nepretržite od roku 1919 až do roku 1938.

Zomrel náhle dňa 15. 11. 1939 v Mes-tečku (dnes súčasť Leopoldova). Pochovaný bol v Nitre, kde odpočíva podnes.

Hoci od smrti J. Budaya uplynulo už trištvrtstoročie, nedostalo sa mu primeraného zhodnotenia a ocenenia. Nesporne patrí medzi špičku vtedajších národovcov, medzi osobnosti, ktoré nepracovali pre vlastné blaho, ale pre pozdvihnutie ľudu. Najmä mladým treba pripomínať, že existencia Slovenska a slovenského národa, nebola a nie je ani dnes samozrejmosťou. Len vďaka neohrozeným osobnostiam, ako boli na evanjelickej strane národa napr. Vajanský či Rázus, na katolíckej strane Hlinka a Buday, sa totiž Slováci udržali. Len vďaka osobnostiam takéhoto typu sa mohlo Slovensko vyformovať ako osobitná jednotka a neskôr získať štátnu samostatnosť, ktorá bola pre iné národy Európy už dávno samozrejmosťou.

Jozef Buday má ešte jednu trpkú výnimčnosť: azda ako jediný významný predprevratový Slováčik nemá – s výnimkou ulice v Nitre – dodnes dôstojnú hmotnú pamiatku. Zabudol na neho rodný Trenčín, rovnako ako Leopoldov a ostatné obce, v ktorých pôsobil. Dúfajme, že si na neho pamätnou tabuľkou spomenú aspoň v Moravskom Lieskovom, kde zanechal hlbokú stopu.

PhDr. Martin Lacko, PhD.

historický pohľad na Trenčín, rodisko JB

ZDRAVOTNÉ OKIENKO

Čo je kliešťová encefalitída?

Kliešťová encefalitída je nebezpečné vírusové ochorenie, ktorého prenášačmi sú kliešte. Táto choroba spôsobuje zápal mozgu a mozgových blán s následkami čiastočného až celkového ochrnutia, v niektorých prípadoch sa môže skončiť smrťou. Na toto ochorenie neexistujú lieky a jedinou možnou ochranou je preventívne očkovanie.

Kliešťová encefalitída má spočiatku podobný priebeh ako chrípka, po ňom nasleduje obdobie bez akýchkoľvek príznakov, ktoré vplyvom rozmnoženia vírusov prechádza do napadnutia centrálnej nervovej sústavy s poškodzovaním nervových buniek.

Inkubačná doba je dva až 28 dní. Postihnutý môže v prvej fáze ochorenia očakávať horúčky, únavu, bolesť hlavy, drieku a končatín, žalúdočné a črevné ťažkosti, celkovú nevoľnosť či zvracanie. V druhej fáze sa môžu opäť vyskytnúť vysoká horúčka, bolesť hlavy, a zvracanie, pričom sa k nim

môžu pridať aj ďalšie príznaky ako sú svetloplachosť, depresia, alebo poruchy vedomia.

Kliešte sa vyskytujú od jari do jesenne, a to hlavne v období od začiatku apríla až do novembra. V prípade skoršieho nástupu teplého počasia sa môžu hranice posunúť. Nájde ich v tráve, nízkych porastoch a listnatých lesoch.

Viera Dedíková

Dobré rady priateľom psíckarom

HOT DOG alebo LÉTNE RADY pre majiteľov zvierat

Letnými horúčavami trpia zvieratá rovnako ako my. Pred spaľujúcim slnkom, horúčavou a smädnom sa však nedokážu chrániť. Práve naše nezodpovedné konanie vedie k takým závažným stavom ako dehydratácia, prehriatie organizmu, úpaly a v extrémnych prípadoch ku kolapsom či úhynu zvieratá.

- TIEŇ a VODA pomôžu zvieratám prežiť leto v pohode a bezpečí.
- Čerstvá voda po celý deň je v lete nevyhnutnosťou. Zvieratko by malo mať neobmedzený prístup k čerstvej vode počas celého dňa i noci. Vo veľkých horúčavách mu vodu vymieňajte častejšie ako bežne, pretože sa rýchlo prehreje a navyše hrozí premnoženie baktérií. Misku raz denne riadne poumyváajte.
- Kardiaci, obézne a staré zvieratá znášajú leto najťažšie. Vysoké teploty sťažujú zvieratám dýchanie a srdcovú činnosť. Preto je v lete viac ako inokedy dôležitá ľahšia letná strava. Napomôže zdraviu, línii a pohode zvieratá.
- 10 minút v zatvorenom aute môže byť pre zvieratá osudnými. V žiadnom prípade nenechávajte v horúcich dňoch zvieratá v aute na parkovisku. Ani pootvorené okno či miesto pod stromom nezabránia extrémnym teplotám vo vnútri vozidla a sú pre zvieratá život ohrozujúce. Niekedy stačí pár minút, aby v aute vystúpila teplota aj na viac ako 60°C. Nebezpečný je aj úpal či prehriatie organizmu. Pes ani mačka sa nepotia, ochladzujú sa len cez labky a zrýchleným dýchaním.
- Pozor na popáleniny labiek! Pod letným slnkom sa môže asfalt na chodníkoch a uliciach rozpáliť tak, že spáli zvieratá labky. Najlepšie je preto vziať psíka na prechádzku už veľmi skoro ráno a neskoro večer, keď sú ulice chladnejšie.
- Namáhavé aktivity ako beh či športovanie plánujte tak isto len na skoré ráno alebo neskorý večer.

• Nebezpečný úpal. Úpal alebo prehriatie organizmu sa prejavuje zrýchleným a namáhavým dýchaním, neistou chôdzou a slabosťou zvieratá. Ak sa včas neposkytne prvá pomoc, môžu sa dostať kŕče a dokonca zástava srdca. Prvá pomoc - zvieratá rýchlo odsunieme do tieňa, na hlavu a hrudník mu prikladáme vrecká s ľadom alebo studené obklady, aby sa organizmus čo najrýchlejšie ochladil. Zvieratá odvezieme k veterinárovi.

- Skok do studenej vody môže privodiť kolaps. Rovnako ako my, aj väčšina psov miluje v lete osvieženie v studenej vode. Dávajte však pozor, pokiaľ rozhorúčený pes náhle skočí do ľadovej vody, nemusí to skončiť dobre.
- Popremýšľajte nad skrátením srsti, ak je váš pes dlhosrstý.
- Krátkosrsté plemená treba chrániť viac. Pokiaľ máte psíka s krátkou srstou (boxeri, buldoci, naháči a pod.), buďte zvlášť opatrní. Psov bez srsti natierajte ochrannými krémami, inak sa rýchlo spália. Do úvahy prichádza aj ochranné oblečenie z ľahkej chladivej látky.
- Pred slnkom treba chrániť aj malé spoločenské a hospodárske zvieratá. Všetky zvieratá musia mať počas dňa možnosť ukryť sa pred priamym slnkom do kvalitného tieňa a na dosah stále čerstvú vodu. Malé spoločenské zvieratá ako králiky, škrečky, morčatá či vtáčiky v klietkach nenechávajte na balkónoch a terasách situovaných na juh, juhozápad a západ, hrozí im prehriatie a úhyn. Rybičkám v akváriu častejšie vypínajte akváriové osvetlenie a opatrne dolievajte chladnú vodu - pomôže to znížiť jej teplotu. Hospodárske zvieratá potrebujú riadny tieň pod veľkým otvoreným prístreškom alebo sústavou veľkých stromov, tak aby sa zmesili do tieňa všetky naraz a celodenný prístup k vode. Prasiatka majú extrémne citlivú pokožku, ak sú vonku, mali by mať možnosť bahenného kúpeľa, ktorý vytvorí na koži ochranný film.

Mgr. Klaudia Dedíková, Zdroj: Sloboda zvierat

Činnosť obecného hasičského zboru za rok 2013

Jednotka OHZ disponuje s hasičským automobilom DA IVECO DAILY, Opel Combo, motorovou striekačkou PS-12, PS 8, elektrickým kalovým čerpadlom na 380 V, elektrocentrálou Gude 6700 a motorovou pílou STIHL. Jednotka OHZ je v zložení Pavlík R., Janiga M., Černý A., Kucharovič V., Korytár P., Černý D., Černý P., Ševčík T., Nešťák P. Jednotka disponuje aj s technickými prostriedkami požiarnej ochrany ako ručné hasiace prístroje - 1 snehový, 1 vodným, 4 práškovými prístrojmi o objeme 42 kg. Hasiči sú vystrojení kompletným zásahovým oblečením na ochranu tela pri zásahoch, zásahovými opaskami, prilbami, zásahovou obuvou a rukavicami. Ďalej sú hasiči kompletne vyzbrojení technickými prostriedkami potrebnými pre zásahovú činnosť ako hadice, prúdnice, vysielачky a iné technické prostriedky potrebné pre zdolávanie požiarov a iných technických zásahov.

V mesiacoch február - marec bola odzimaná hasičská technika. Na tejto technike bola vykonaná pravidelná kontrola a údržba. Na technike IVECO DAILY bola vykonaná servisná prehliadka v Trnave.

Počas celého roka bola vykonávaná odborná príprava a výcvik členov jednotky OHZ. V mesiaci august bol spracovaný a schválený ročný plán zdo-konaľovacej prípravy členov OHZ na obdobie september 2013 - august 2014. Hasiči zaradení ako strojníci (Černý Anton a Kucharovič Vlado) sa zúčastnili psychologických testov v Trenčíne, kde získali osvedčenie na používanie výstražných svetelných a zvukových zariadení. Jednotka OHZ sa zúčastnila na treťom odbornom metodickom zamestnaní posádok IVECO na OR HaZZ v Novom Meste nad Váhom zameraného na zdravotnú prípravu.

Výcvik družstva prebiehal v mesiacoch apríl až september. Naše družstvo v rámci výcviku sa zúčastnilo aj pohárových súťaží a to ako organizátori v Moravskom Lieskovom na XII. ročníku o putovný Podjavorinský pohár a v Cetune na 5. ročníku súťaže o pohár starostu obce Bzince pod Javorinou.

Štatistika zásahov: Na území Moravského Lieskového v roku 2013 naša jednotka OHZ vykonala 24 zásahov. Z toho boli 4 požiare a 20 technických zásahov. V mesiaci apríl vypaľovaním

trávy vznikli 2 požiare v obci a 1 požiar v časti Bučkovec. V mesiaci august pribudol ďalší požiar vypaľovaním trávnatých porastov a lesa na Plevovci. Pri týchto požiaroch neboli usmrtené a zranené žiadne osoby a na ich likvidáciu bolo použitých približne 5 000 l vody. Celková škoda dosiahla cca 200 €.

Okrem požiarov bolo v našej obci uskutočnených 20 technických zásahov jednotkou OHZ Moravské Lieskové - čistenie cesty (1), čerpanie a čistenie studní (3), v období sucha naša jednotka pomáhala občanom pri dovoze vody v priebehu celého roka kde vykonala 16 zásahov.

Bc. Radoslav Pavlík

Marta Gergelyová

foto: P. Martinák

Marta Gergelyová je dcérou Boženy Adamicovej, majsterky ľudovej umeleckej výroby, rodáčky z Moravského Lieskového. Obe - aj matka, aj dcéra - čerpajú z hĺbky duchovného bohatstva tohto kraja, úctu k nemu, ako aj k predkom pokrvným i nepokrvným, zachovávajú nielen vo svojich srdciach, ale aj vo svojej práci, aby tak prispeli budúcim generáciám k poznaniu výrazov domovina a vlasť. Dcéra so zaťom navrhli a dali do tlače - v Írsku, v Galway - plaketu k 10. výročiu založenia nášho Múzea a darovali obci Moravské Lieskové.

Marta Gergelyová sa narodila v Trenčianskych Tepliciach, mladosť prežila v Trenčíne, kde jej mama pôsobila ako ria-

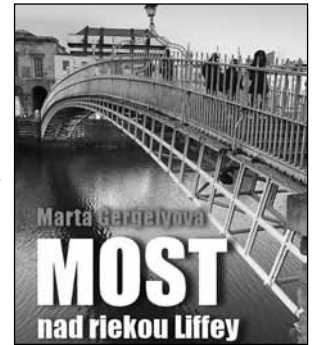
ditelka školy. Žije a tvorí v zahraničí. Do literatúry vstúpila vo Veľkej Británii, kde jej v roku 2010 vyšiel román Wanda's Jigsaw (Wandina skladačka).

Mama Božena Adamicová bola prvou čitateľkou, editorkou i jazykovou korektorkou dcérinho slovenského debutu Most nad riekou Liffey, ktorý vyšiel vo vydavateľstve KORUNA v roku 2013. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne zabezpečila dňa 10. apríla 2014 v rámci cyklu „Poznávame Trenčanov“ prezentáciu uvedeného slovenského debutu o manželstve, šedých a ružových obdobiach páru z dvoch geografických kútov, ktorý sa stretol tesne po páde režimu. Autorka okrem iného o románe Most nad riekou Liffey hovorí: „Udalosti i miesta sú skutočné. Pri písaní ma inšpirovali tri historické míľniky. Prvým bol august 1968. Na Slovensku asi neexistuje rodina, ktorá by mohla povedať, že súvisiace udalosti nejako neovplyvnili jej život. Podobne v prípade nežnej revolúcie, bez ktorej by sa chodníčky Barbary a ryšavého Dublinčana nepreťali. Tretím míľnikom bol ekonomický rozmach republiky, ktorá si na prelome tisícročí zaslúžila prívlastok keltský tiger. Írsko dokázalo, že obyčajní ľudia sa môžu mať veľmi dobre. Potom však nastala prílišná eufória, ekonomika sa prehriala. Ľudí to bolí v duši, aj v peňaženke. Otázka je, či ten niekoľko-ročný večierok za to stál.“

Marta Gergelyová: Most nad riekou Liffey

Šarmantná prekladateľka Barbora neodolá írskemu ryšavcovi Brendanovi, ktorý prišiel po nežnej revolúcii do Bratislavy učiť angličtinu. Po získaní Barborinej ruky si Brendan v Starom Meste otvára realitnú kanceláriu Môj dom – môj hrad a po niekoľkých rokoch odchádza s rodinou do írskoho Dublinu. Pri rieke Liffey skupuje exkluzívne apartmány na prenájom, pretože verí, že ich cena sa zvýši...

Prajem Vám príjemné čítanie.

Oslobodenie obce Moravské Lieskové sa zapísalo do dejín 12. apríla 1945. Pripomenuli sme si ho položením kytíc k pamätnej tabuli por. N. N. Smirnova na budove miestnej ZŠ.

Dňa 13. 4. sme sa opäť po roku stretli v **Žeraviciach**, v moravskej obci, kde si spolu pripomínáme spoločnú smutnú vojnovú udalosť. V tejto obci na konci vojny v r. 1945 zastrelili Nemci štyroch našich občanov - Jána Dedíka, Štefana Dedíka, Štefana Mitanu a Martina Čičku. Žeravičania si pripomínajú tieto obete fašistického násillia pamätnou tabuľou.

Máj, symbol lásky a jari

V posledný aprílový deň sme za spolupráce obecných hasičov postavili pred obecným úradom máj - symbol lásky a jari. Opäť po roku sme spoločne slávili prichod jari aj za hudobného sprevádzania domácej FSK Kasanka. Členovia Jednoty dôchodcov stavali máj pred Múzeom v Moravskom Lieskovom.

Cestujeme s Monikou

Paríž = Miesto, kde je čas nepodstatný...

Existuje mnoho miest na svete, ktoré možno považovať za výnimočné. Človek ich môže mať rád, hoci ich nikdy nenaštivil. Niekedy stačia len pútavé knihy, filmy či cestopisy.

A potom, keď sa tam vyberiete, vaše predstavy a poznatky sa spoja s jeho skutočnou tvárou.

Tak je to i s Parížom, tak ako sú jeho história a príbehy fascinujúce, taký je Paríž očarujúci.

Kto by nepoznal Versailles a Louvre z filmov, ako sú „Muž zo železnej masky“, „Angelika“ či „Da Vinciho kód“.

Pre nás Slovákov je toto čarovné mesto obzvlášť lákavé, o čom značí veľký počet turistov. Často sa totiž započúvate a zistíte, že ten známy jazyk, to je predsa slovenčina.

Paríž, to je množstvo pamiatok a krásnych miest, ktoré sa ani za pár dní nedajú všetky prejsť. Ale predstavím vám aspoň zopár.

No, kde začať?

Typický obraz Paríža je Seina popretkávaná množstvom mostov.

Podme sa pozrieť na najstarší a najslávnejší z nich.

The Pont Neuf- „miesto parížskej spodiny“

Napriek jeho menu (fr. Pont Neuf = Nový most) je najstarším mostom v Paríži. Túto kamennú stavbu tvorí dvanásť oblúkov zdobených kamennými divadelnými maskami a jazdeckou sochou Henricha IV.

„Hlavne v 16.- 17. storočí bol Pont Neuf miestom stretávania sa parížskej spodiny. Akonáhle zapadlo slnko a mesto sa ponorilo do tmy, most zaplavili stovky ľudí. V noci sa mesto stalo ich svetom. Jasný bohatý Paríž sa stal tmavým svetom chudoby. Ich vodca - kráľ parížskej spodiny dal ostatným inštrukcie. Potom čakali na oneskorencov, ktorých prepadávali a okrádali. Nedialo sa to vždy len v noci, niekedy sa odvážili i cez deň. Ich rady však netvorili len úbožiaci, ale i rebeli a dobrodruhovia. Takže parížske noci tu boli plné napätia a strachu...“

Eiffelova veža

Stala sa symbolom Paríža, hoci spočiatku ju Francúzi nemali príliš v oblube. Považovali ju za akési „ocelové monštrum“. Ďalšou zaujímavosťou je, že podľa odhadov mala vydržať len približne 20 rokov. Zvlášťne, ale veža stojí už 127 rokov. Celkovo má tri poschodia. Prvé a druhé poschodie je možné vyjsť peši, ale na tretie poschodie je potrebné

Eiffelova veža

použiť výtah. Pre tých lenivejších, či menej zdatných turistov je tu druhá možnosť- zvieť sa výtahom zdola až úplne nahor. Ale kto chce mať viac zážitkov a viac si užiť cestu, prvá možnosť je jednoznačne lepšia.

Louvre...

Kto by nepoznal toto miesto?

Mona Líza

Da Vinciho kód

Sklená pyramída

Ale nielen to, je to miesto, z ktorého dýcha história a vznesenosť. Vnútri môžete okrem bývalých kráľovských komnát vidieť i približne 35 000 múzejných exponátov (antika, Egypt...) z celého sveta, diela známych umelcov a mnohé iné. Za zámkom sa nachádzajú nádherné záhrady kráľovnej Kataríny Medici - Tuilerie. V nich má človek pocit, akoby sa na chvíľu zastavil čas...

Versailles

Nachádza sa na opačnom konci Paríža.

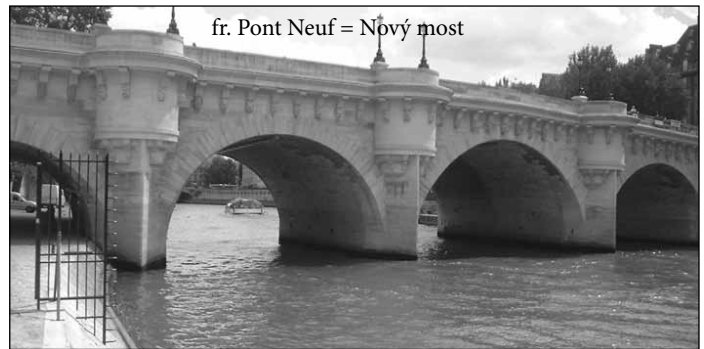
Je rajom pre romantikov a milovníkov histórie. Tento symbol bohatstva a noblesy je spájaný najmä so známym francúzskym kráľom Ludovítom XIV. Túto rezidenciu premenil na očarujúce miesto plné luxusu a zábavy.

Pridám zopár zaujímavostí, ktoré sa spájajú práve s touto osobnosťou:

Kráľ mal i druhú manželku, ktorá nemala šľachtický pôvod. Bola to Françoise d' Aubigné, madame de Maintenon. Vzali sa na sklonku Ludovítovho života.

Jeho prvá manželka Mária Terézia (španielska) mala ne-manželskú dcéru so svojim černošským sluhom. Avšak kráľ tohto potomka priznal a dievčaťu s čiernou pleťou zabezpečil výchovu.

Čo sa týka zámku, v jeho interiéri sa vaše oči môžu pokochať pozlátenými kráľovskými komnatami a sieňami. Niektoré vám možno prídu známe z historických filmov. Taktiež si niektoré detaily zámku môžete pozrieť na videách premietaných vo vnútri. Keď vyjdete zo zámku, zrazu sa všade okolo vás rozprestierajú hektáre krásnych záhrad s fontánami, sochami, rôznymi druhmi rastlín a s jazierkami. Na druhej strane záhrad sa nachádzajú - Petit Trianon and Grand Trianon, ktoré kedysi využívali najmä dámy.

V záhradách je možné požičať si malé autíčko, kde je zabudované rádio, na ktorom vám vyhráva dobová hudba a usmerňuje vás hlas sprievodcu. Celé záhrady sa takto dajú prejsť rýchlejšie a pohodlnejšie.

A ak si človek potrebuje oddýchnuť a nasť príjemnú pohodovú atmosféru, sú tu typické francúzske podniky poblíž rieky Seiny. Pri príjemnej hudbe je možné si pochutnať na ich jedlách, ako sú: cesnaková polievka, omeleta a k tomu všetkému kvalitné víno.

Bon appétit et amusement!

...et au revoir suivant!...

Monika Kusendová

Z činnosti evanjelickej besiedky 2013/14

I v tomto školskom roku prebiehala v súčinnosti s výučbou evanjelického náboženstva a konfirmačnej prípravy na miestnej základnej škole pravidelná činnosť Detskej besiedky. Pod vedením manželky miestneho ev. a. v. farára, Bc. Viery Macovej, sa tak každú nedeľu dopoludnia na fare stretali deti túžiace dozvedieť sa viac o Pánu Bohu hravou formou. Medzi základné činnosti besiedkárov, medzi ktorými sa však cítia dobre i konfirmační dorastenci, či aj niektorí pokonfirmační mládežníci, patria tzv. „Tvorivé dielne“.

Deti majú vzácnu príležitosť pestovať si návyk modliť sa, prehľbovať si poznatky z biblických histórií, popritom kreatívne vytvárať originálne darčeky

pre blízkych, vyrábať učebné pomôcky do školy, či len tak potešiť svoje či iné milujúce srdce. Nezanedbateľnou skutočnosťou je, že deti rozvíjajú svoju osobnosť po kognitívnej, afektívnej i psychomotorickej stránke, čo je dnes zriedkavým javom.

Zároveň vedúca besiedky vedie svojich zverencov i k zodpovednosti pred Pánom Bohom, sebou samým i blíznymi. Tak sa v tomto školskom roku deti zapojili i do kampane Mliečneho fondu SR, adoptovali si symbolicky dve kravičky v mediálnom projekte „Adoptuj si kravičku“. Kúpou slovenských mliečnych výrobkov podporujú so svojimi rodinami domácu produkciu, zamestnanosť namiesto neistého a často po-

chybného dovozu nekvalitných výrobkov. Ďalšou aktivitou, ktorá sa dotýkala našich mladých evanjelikov, bola podpora súkromnej prírodnej rezervácie na východe SR pod správou lesoochráňárskeho zoskupenia VLK. Jedenásti besiedkári sa dobrovoľne vyzbierali sumu 50,- eur, čím si symbolicky zakúpili jeden strom v spomínanej rezervácii. Najviac sa o tento zásluhný skutok zaslúžili Mário Švacho, Marcelka Mitánová a Adrianka Štefániková.

Všetkým tak prajeme radostne prežité letné prázdniny a tešíme sa na stretnutie s príchodom školského roka 2014/15.

Mgr. Peter Maca, ev. a. v. farár

Vernisáž detskej fotografie v Bratislave

„Krása sa zračí v oku pozorovateľa“, o pravdivosti tohto klasického výroku sa mohol presvedčiť každý návštevník výstavy amatérskej fotografie žiakov a študentov evanjelického náboženstva z Moravského Lieskového a Dolného Srnia, ktorá prebiehala od 19. mája do 2. júna tohto roka v Kultúrnom stredisku na Vajnorskej ulici v Bratislave.

Spomínaná dvojtýždenná výstava bola viditeľným záverom v poradí už druhého bienále amatérskej fotografie - Memoriál Jozefa Hollého, určeného pre všetkých milovníkov fotenia z radov detí a študentov hlásiacich sa k evanjelickej cirkvi, nakoľko usporiadateľom je Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Moravské Lieskové.

Témou súťaže vyhlásenej na konci minulého roka bolo: Božia príroda a jej ochrana. Desiatka nadšencov nezaháľala,

výsledkom ich úsilia bolo 314 odovzdaných fotografií v elektronickej podobe. Nakoľko v tomto roku boli výtvyry súťažiacich na vyššej úrovni ako v minulosti, navyše vo veľmi vyrovnanej kvalite, hodnotiaca komisia dospela ku spoločnému stanovisku, že nebudú udelené tradičné prvé tri miesta, ale víťazom je každý, kto sa zúčastnil. Tak to skonštatoval aj počas slávnostnej vernisáže, v pondelok 19. mája, iniciátor fotosúťaže, zborový farár Peter Maca. V svojom príhovore súťažiacim, rodičom prítomných a spolužiakom súťažiacich podčiarkol, že nie je najdôležitejšie vyhrať, ale byť účasťný. Aspoň na chvíľu prestať bezducho tráviť čas pri počítači, vyjsť do Božej prírody na lov bez zbraní, nachádzať v krehkej kráse stvorenstva Boží obraz. Kiež tak Pán Boh požehná i pripravované bienále v roku 2016.

Mgr. Peter Maca, ev. a. v. farár